

Dinka Šago, znanstveni novak
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

**GRAĐANSKO PARNIČNO PRAVO – PARNIČNE RADNJE, V. knjiga
Prof. dr. sc. Mihajlo Dika, Narodne novine, Zagreb, 2008., str. 401.**

U listopadu 2008.g. je, u nakladi „Narodnih novina d.d.“ Zagreb, izašla iz tiska knjiga prof. dr. sc. Mihajla Dike, redovitog profesora Pravnog fakulteta u Zagrebu pod naslovom „Građansko parnično pravo – Parnične radnje“, V. knjiga.

Riječ je o drugoj knjizi koja je izišla iz tiska, iako je peta po zamišljenom redosljedju obrade materije građanskog parničnog postupovnog prava. Naime, prije ove knjige, kao prva iz tiska ove serije u srpnju 2008. godine izišla je četvrta knjiga „Stranke, njihovi zastupnici i treći u parničnom postupku“.

Autor namjerava kroz dvanaest knjiga sustavno razraditi cijeli građanski parnični postupak. Tako bi prva knjiga u tom nizu trebala biti posvećena općim pitanjima teorije građanskog parničnog postupovnog prava; druga temeljnim načelima tog prava; treća tijelima parničnog postupka; četvrta koja je kako smo već naveli izišla iz tiska strankama, njihovim zastupnicima i trećim u parničnom postupku; peta koju ovdje i prikazujemo parničnim radnjama; šesta tužbi; sedma utvrđivanju činjenica i dokazivanju; osma prvostupanjskom postupku; deveta sudskim odlukama i njihovim učincima; deseta pravnim lijekovima; jedanaesta posebnim parničnim postupcima i dvanaesta troškovima parničnog postupka.

Knjiga „Građansko parnično pravo – Parnične radnje“ ima ukupno 388 stranica teksta, te je opremljena sa stvarnim kazalom, popisom kratica citiranih propisa, časopisa, izvora judikature, naziva sudova i na posljetku popisom kratica korištene literature. Dok je sam popis literature korištene u ovoj knjizi naveden na početku pojedine glave ili paragrafa.

Podijeljena je u tri dijela: I. dio – Općenito o parničnim radnjama, II. dio – Sudske parnične radnje i III. dio – Parnične radnje stranaka. Svaki dio podijeljen je na glave, ukupno njih deset, koje su dalje podijeljene na paragrafe, što u velikoj mjeri čini tekst preglednim i olakšava čitatelju snalaženje u njemu.

Prvi dio koji nosi naslov „Općenito o parničnim radnjama“ (1.-136. str.), podijeljen je na četiri glave, kroz koje se definira sam pojam parničnih radnji (autor na početku knjige vlastito shvaćanje pojma parničnih radnji uspoređuje sa shvaćanjima u pravnoj doktrini, prije svega njemačkih i austrijskih teoretičara), njihove vrste i dopustivost; jezik i pismo u postupku; oblik, vrijeme, mjesto i način poduzimanja parničnih radnji; te propuštanje i otklanjanje pravnih posljedica propuštanja u poduzimanju pojedine parnične radnje.

Autor na početku knjige prije svega daje definiciju samog pojma parnične radnje, te vlastitu definiciju uspoređuje sa shvaćanjima pojma parnične radnje u pravnoj doktrini, prije svega njemačkih i austrijskih teoretičara.

Drugi dio koji nosi naslov „Sudske parnične radnje“ (137.-290. str.), podijeljen je na četiri glave, kojima se obrađuju općenito parnične radnje suda, posebice sudske odluke; sudski zapisnici i službene bilješke; te institut dostave pismena.

U ovom dijelu u okviru obrade instituta dostave autor ukazuje na najznačajnije izmjene i dopune ovog instituta i to kako kroz Novelu ZPP 03 («Narodne novine» 117/03), tako i kroz Novelu ZPP 08 («Narodne novine» 84/08). Neuredna dostava je u praksi vrlo često predstavljala razlog za odgađanje ročišta, tj. produljenje glavne rasprave, pa i trajanje cijelog postupka do njegove pravomoćnosti. Autor ukazuje da se izmjenama i dopunama ZPP-a 03 nastojalo postići poboljšanje učinkovitosti dostavnog sustava, prvenstveno uvođenjem: opće dužnosti svih pravnih subjekata, koji obavljaju registriranu djelatnost, da omogućće da im se dostavljanje obavlja u u radno vrijeme na adresu njihova registriranog sjedišta (članak 69. Prijedloga zakona - novi članci 134.a i 134.b ZPP-a); tzv. leteće dostave preko javnog bilježnika (članak 67. Prijedloga zakona - novi članak 133.a ZPP-a); sporazuma o adresi dostave (članak 67. Prijedloga zakona - novi članak 133.b ZPP-a); sporazuma o obavljanju dostave preko pravnih osoba koje su registrirane za dostavu pisanih pošiljki (članak 67. Prijedloga zakona - novi članak 133.c ZPP-a); strožih pravila o prijavljivanju promjene adrese (članak 76. Prijedloga zakona - novelirani članak 145. ZPP-a); pooštrenih uvjeta za postavljenje zastupnika za primanje pismena (članak 77. Prijedloga zakona - novelirani članak 146. ZPP-a); izravnog sankcioniranja sudionika u postupku dostave zbog povrede njihovih dužnosti (članak 79. Prijedloga zakona - novi članci 149.a i 149.b ZPP-a).

Međutim, radikalniji iskoraci, npr. u smislu da bi svaka stranka morala imati adresu na kojoj bi joj se dostava morala moći obaviti, te da bi se smatralo da je ona obavljena čak i kad joj se pismeno bezuspješno pokušalo predati na toj adresi, nisu prihvaćeni, jer bi mogli ugroziti ravnopravnost stranaka i nužnu razinu kontradiktornosti.

Autor je dao i iscrpan prikaz stanja nakon Novele ZPP 08 koja je u bitnome promijenila pozitivnu pravnu regulativu preciziranjem načina dostave i uvođenjem novih načina dostave pismena. Tako je izjednačena dostava za fizičke osobe koje obavljaju registriranu djelatnost ukoliko se dostava obavlja u svezi s tom djelatnošću, sa dostavom pravnim osobama, obzirom da su u praksi polučeni dobri rezultati takve dostave za pravne osobe. U skladu s noveliranim odredbama, spomenutim fizičkim osobama dostava se obavlja stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda, ukoliko je ista bila bezuspješno pokušana na adresu upisanog sjedišta takve osobe. Isto tako, dodatno se postrožava i režim dostave za pravne osobe budući da sudovi više nisu dužni ponavljati neurednu dostavu na adresu upisanog sjedišta pravne osobe, već dostavu vrše stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda. U odnosu na „obične“ fizičke osobe (fizičke osobe koje ne obavljaju registriranu djelatnost ili fizičke osobe koje obavljaju registriranu djelatnost ukoliko se dostava ne vrši u svezi s tom djelatnošću) značajno je pooštren režim dostave. Novo uređenje polazi sa stajališta da svaka fizička osoba, sukladno propisima o prebivalištu i boravištu građana, mora uredno prijavljivati svoje kretanje u zemlji

i tako omogućiti vođenje postupaka u kojima sudjeluje kao stranka. U slučaju neuredne dostave za „obične“ fizičke osobe, dostavu bi trebalo pokušati obaviti na adresu upisanog prebivališta ili boravišta takvih osoba prema podacima iz evidencije Ministarstva unutarnjih poslova, i to dva puta u razmaku 15 dana, pa tek onda stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda. Autor ukazuje da je intencija ovih izmjena u ostvarenju načela pravne sigurnosti, jer je na ovaj način otvorena mogućnost da stranke unaprijed osiguraju pouzdanost dostave upisivanjem adrese na kojoj će im se dostava obavljati, odnosno osobe kojoj će se umjesto nje obavljati dostava, sve prijavom kod nadležnih tijela Ministarstva unutarnjih poslova. Isto tako, propisano je i ovlaštenje za zainteresirane osobe u parničnom postupku da pribave podatke o adresama ili načinima dostave za pravne subjekte kod nadležnih tijela Ministarstva unutarnjih poslova, što bi trebalo rezultirati lakšim postupanjem sudova i bržim pružanjem tražene pravne zaštite.

Autor ukazuje i na mogućnost dostave elektroničkim putem koja je uvedena kao način dostave Novelom ZPP 08, kao jedna od tekovina suvremenog društva kojom se znatno olakšava i ubrzava komunikacija. Za provođenje ovakvog načina dostave treba, naravno, ustrojiti službu koja će se time baviti. Međutim, iskustva su za sada, u Hrvatskoj u tom pogledu vrlo skromna, gotovo ih ni nema. Autor ističe informatizaciju pravosuđa kao ključni čimbenik uspješnosti reforme pravosuđa.

Treći dio koji nosi naslov „Parnične radnje stranaka“ (291.-388. str.), podijeljen je na dvije glave, kojima se obrađuju općenito parnične radnje stranaka, te podnesci. U ovom dijelu bi mogli izdvojiti novine uvedene Novelom ZPP 08 koje se odnose na pravno uređenje slučajeva nezakonitog odbijanja prijama sudskog pismena, a sastoje se u predviđanju obveze za sud koji je sada, pored obveze ostavljanja sudskog pismena na propisanom mjestu, takva pismena dužan staviti i na oglasnu ploču suda, na koji način će se otkloniti brojni prigovori adresata koji zlorabe procesne ovlasti.

Polazeći od uočenih nedostataka dosadašnjeg procesnog uređenja, prvostupanjskim sudovima je olakšano postupanje u odnosu na podneske koji nisu dostatni za postupanje suda. Tako predloženim izmjenama sud više nije dužan pozivati pred sud i poučavati podnositelja takvog podneska na ispravak, već je obavezan izdati precizan nalog za ispravak ili dopunu, a ako podnositelj u cijelosti ne ispoštuje takav nalog suda, smatrat će se da je odustao od takvog podneska.

Ova izmjena otklanja nedoumice iz sudske prakse o obvezatnom postupanju sudova u svezi nerazumljivih i nepotpunih podnesaka. Na predloženi način se olakšava postupanje prvostupanjskim sudovima glede nerazumljivih ili nepotpunih podnesaka. Prema dosadašnjem rješenju, sud je morao pozivati podnositelja nerazumljivog podneska na sud ili mu je mogao vratiti podnesak radi ispravka i dopune, što je u praksi sudovima predstavljalo poteškoće. Novim uređenjem sud više nije u obvezi pozivati podnositelja na sud i poučavati ga kako da podnesak ispravi i dopuni, već mu jednostavno mora naložiti kako će podnesak urediti, uz određivanje roka za ponovno podnošenje podneska. Isto tako, prema ranijem uređenju, sud je podnositelja takvih podnesaka morao nanovo pozivati

radi uređenja podneska, dok se novim uređenjem otklanja takva obveza sudu koji je sada dužan postupati samo po uredno podnesenim podnescima.

Aktualnost materije, zavidna znanstvena razina, fundirana i argumentirana obrada temeljnih pojmova i instituta parničnih radnji, brojni podaci, precizno navođenje relevantnih izvora, daju ovoj knjizi karakter visokovrijednog izvora spoznaja i rješavanja problematike ovog područja građanskog procesnog prava. U načinu prezentiranja materije koja se obrađuje neposredno se osjeća spoj teorije i prakse, te je očito da autoru nije strano ni jedno ni drugo. Dakle, riječ je o djelu iznimne teorijske vrijednosti i znanstvene erudicije. Znanstvena vrijednost ove knjige jest i u njenoj poredbenopravnoj podlozi, i to kako u kompariranju rješenja iz zakonodavstva *ex* SFRJ sa zakonodavnim uređenjem Republike Hrvatske, tako i u kompariranju domaćih rješenja sa njemačkom i austrijskom pravnom teorijom i praksom (posebice pozivanje na shvaćanja Fasching, W.H. izražena u njegovom djelu *Lehrbuch des österreichischen Zivilprozeßrechts, Lehr – und Handbuch für Studium und Praxis, Zweite, überarbeitete und ergänzte Auflage, Wien 1990.*; te na autore Rechberger, W., H., Simotta, A., D., *Zivilprozessrecht, Grundriss des österreichischen Zivilprozessrechts Erkenntnisverfahren, 6. ergänzte Auflage, Wien 2003., Manzche Verlags – und Universitätsbuchhandlung*). Neke teme, kao što su jezik i pismo pravne pomoći, te dostava u parničnom postupku, obogaćene su pregledom uređenja u bilateralnim sporazumima.

Na kraju, možemo zaključiti da ova knjiga svježinom svojih ideja, te širinom i originalnošću teorijske koncepcije daje iscrpan pregled parničnih radnji, te bi kao takva trebala probuditi pažnju i zadovoljiti interese svakoga tko se bavi praktičnim i znanstvenim radom u oblasti građanskog procesnog prava.